

El paper del cos a l'escola: consciència corporal i educació

Al pensar en el títol, l'encapçalament del tema, ben aviat se m'acudeixen un tou de preguntes a les que poc a poc m'agradaria, no tant donar-hi una resposta immediata i definitiva, sinó més aviat entreveure'n possibles vies d'anàlisi. Són preguntes simples però carregades de contingut:

- Quin cos ?
- Quina escola ?
- El cos de qui ?

Indubtablement al parlar del cos podem fer referència al **cos físic-biològic**, possiblement la base de tot el demés. També podem parlar del **cos global**, en el que s'hi integren totes les funcions de la persona (motrius, afectives, relacionals, cognitives).

Però també resulta suggeridor el concepte d'esquema corporal, és a dir, la vessant de la construcció del cos real tant en la seva dimensió estructural com en la seva projecció espacio-temporal. Paral·lelament, complementàriament a aquest concepte podem recollir el **d'imatge (inconscient) del cos**, que seria no tant el coneixement de l'esquema corporal sinó la imatge que cadascú ha anat creant en el seu imaginari a partir de les emocions i les relacions afectives de la seva primera infància, i potser fins i tot a partir de la pròpia vida intrauterina. Des de la Pràctica Psicomotriu es parlaria de la combinació, de l'ensamblatge entre aquests dos conceptes per definir d'alguna manera la **totalitat corporal**.

De totes maneres no podem mirar-nos el cos com quelcom estàtic, cal contemplar-lo des de l'acció, és a dir, veure que passa en tota la dimensió del **cos en moviment**, tant des d'una perspectiva **funcionalista**, referida a les seves possibles utilitzacions com a eina de treball o executora d'un seguit de funcions, com, especialment, des d'un punt de vista més **expressiu**, des d'una perspectiva més estètica (teatre, dansa, com a model, ...).

Sigui quina sigui la dimensió a la que fem referència no podem oblidar-nos de la cura que cal tenir-ne, cura que te que veure amb el nivell de respecte, i per tant de coneixement que en tenim, i no sols pel que fa als aspectes més **biològics** sinó també pels psíquics, que sovint hi estan totalment lligats o en marquen les seves pautes de funcionament i evolució (només cal pensar en la gran varietat d'afectacions psicosomàtiques que a més a més creixen exponencialment en l'actualitat, i si som una mica agosarats, pensant en el rerafons autodestructiu d'algunes malalties com el càncer).

Per tant al cos, aquest cos global, fins i tot aquesta imatge inconscient del cos, **cal cuidar-lo i educar-lo**, i podríem dir que per entendre'l així cal pensar en una dimensió no tant intel·lectual sinó més aviat **vivencial**, és a dir, posant -se en situació de ...

Tot això ens portaria, no se si en última instància però si com aglutinant, o a un cert nivell de síntesi, a la idea de **representació**, a diferents nivells d'aquesta representació, que pot donar-se a partir de la pròpia acció corporal, com de la paraula, de la pintura, de l'escultura, o d'altres. En conjunt podríem parlar de **la dimensió de la vivència**

corporal, que en el fons podria ser la idea que més ens interessaria recuperar ja que possiblement serà aquesta la que posarà en evidència el **nostre estar** que no és altra cosa que el ressò del **nostre ser**, encara que cada vegada aquest estigui més contaminat i distorsionat pel **nostre tenir**.

No se si aquestes primeres idees queden massa confoses però el cert és que últimament són un seguit de conceptes que sempre em van donant voltes pel cap, cadascun amb la seva importància i significació però sense acabar d'acomodar-se en un conjunt ordenat que m'ajudi a clarificar, justament, quin ha de ser el paper real del cos en el marc educatiu de l'escola. No és que no en tingui evidències prou importants com per poder actuar, ni de bon tros, però si que m'aniria bé poder accedir a una síntesi més clara perquè probablement això m'ajudaria a planificar, intervenir i ajustar-me molt millor en la meua tasca formativa, molt educativa en el desenvolupament de la consciència, tant individual com col·lectiva, que li ha de permetre a la persona ser més autònoma, ser més creativa, i per tant, en la seva independència, saber resoldre els diferents conflictes als que s'enfronta de la forma més eficaç, ètica i creativa possible.

Però això, en quina escola? Sembla una pregunta obvia, partint de la base de que l'escola és un espai d'instrucció, d'aprenentatge, per tant un lloc on hi ha algú que ensenya i algú que aprèn. Però ja no és tan obvi des de la perspectiva d'una escola que educa, o que intenta promoure l'educació. Una escola més centrada en la persona i no tan sols en el que aquesta pot saber. Una escola que haurà de definir què vol educar, per què ho vol fer, com, quan, amb què i amb qui ho farà, explicitant concretament com desplegarà tot això i quines seran les seves intencions en cada moment.

Aquesta dicotomia és ja de per si força important i difícil, però s'acaba d'agreujar en el moment en que apareix un model de Reforma com el que tenim en aquests moments en el nostre país en vies de desplegament, en el que la teoria contempla en bona part aquesta necessitat de clarificar les postures per una escola comprensiva i dirigida a la persona, però que a l'hora de la seva aplicació sembla que es va perfilant una definició força diferent de la inicial.

Per tant el repte al que s'ha d'abocar el col·lectiu d'escoles i educadors/es és impressionant: ens hem de situar a partir del model d'escola que ha sigut més significatiu fins ara?, a un model derivat dels postulats de la Reforma?, a un model lligat a les demandes reals de la societat i a les accions que se'n deriven de l'aplicació d'aquesta Reforma?, o fins i tot ens hem de situar, sobretot pel que fa a la discussió que tenim encetada, en l'escola que ens sembla hauria de ser i funcionar, que sens dubte haurà de passar per una mirada nova sobre els infants, a part de moltes altres accions necessàries.

Sovint, sobretot quan juguem a la vivència, o teoria, o el que vulguem dir-li, del pèndul, passem d'uns extrems als altres. L'escola no escapa a això i durant molts anys, donada la seva vocació instrumentalista, va centrar tots els seus esforços en l'adult i el que aquest tenia que dir, transmetre, als nens i nenes en la seva relació d'ensenyant. A partir de noves teoritzacions psicopedagògiques vàrem passar a centrar tota l'atenció en els nanos i possiblement es va caure en un model d'escola excessivament espontaneïsta en la que l'adult gairebé només jugava un paper d'espectador (està clar que estic fent una caricaturització de la situació).

Ara ja tenim més clar que l'escola ve configurada per un conjunt de relacions, hauria de ser així, i que en elles cadascuna de les parts interessades hi té un rol, i per tant una funció i unes característiques, que en cap cas són oposades sinó complementàries. És en aquest marc en el que caldrà contemplar el cos dels nens i nenes, prenent com a índex la seva expressivitat motriu, i també el cos de l'adult com a referent, com a modelament, com a transmissor d'imatges i vivències, com a contenidor, i per tant, un cos que ha d'estar tan treballat com el cos dels propis nens i nenes sobre el que es pensa incidir .

Però la meua intenció no és fer una disquisició teòrica al voltant de tot això. Més aviat és la necessitat de clarificar-me, de situar-me, tal i com comentava abans; en el fons, d'acabar definint-me amb una major estructuració de tot això davant de la gran varietat de combinacions possibles, encara que, en última instància, es pot intuir que les possibilitats d'aquestes no són tan elevades. I per anar fent aquest camí, al menys per encetar-lo, em sembla interessant parlar d'algunes coses que em criden l'atenció.

Assegut davant d'una cabana feta per uns nanos a dalt d'un arbre, me'ls mirava jugar. Una petita superfície d'herba i dues pedres, un camp de futbol, una cistella penjada en una columna, una pista de bàsquet, el bosquet del costat, una selva. S'han llevat aviat i sense gaires preparatius han començat la seva jornada d'activitats, estan de vacances. No tornaran a entrar a la casa fins l'hora de dinar, i després fins el vespre, quan la gana els apressi i quan els hi agrada estar assentats al sofà, a la vora de l'estufa de llenya, explicant acudits o jugant a jocs de taula, però això sí, sense la taula,

Inicialment em deixa astorat veure'ls jugar sense parar, ara a bàsquet, ara a futbol, amb la bicicleta, fent tombarelles sobre l'herba, pujant i baixant de la cabana, Això em fa recordar els parcs infantils, la platja, les voreres dels rius, els llacs i rierols de les muntanyes amb els seus boscos, i sempre hi són ells i elles fent constantment coses, només aturant-se per cobrir les seves necessitats bàsiques.

Posem aquests mateixos nens i nenes, una miqueta més grans, una miqueta més petits, en un situació oberta, o de joc, amb un mínim de material, tan mínim com pot arribar a ser un pal o una pedra, o una pilota, unes fustes, un recipient amb aigua, i es podria sofisticar tan i com es volgués, i automàticament començaran a passar coses, apareixerà el somriure, el moviment, l'acció, l'emoció, i poques vegades els enfrontaments, els conflictes reiteratius, així com tot allò que dificulti el funcionament de l'activitat i de les relacions,

Això em fa recordar la pregunta d'una companya en una sessió d'anàlisi de vídeo d'una sessió de psicomotricitat, que deia així: *Com és que a la sala de psicomotricitat, als parcs infantils i en llocs d'aquest estil gairebé no hi ha mai problemes greus entre els nanos i ràpidament són capaços d'establir relacions i de canviar d'activitats sense que això signifiqui cap tipus de caos?*

La resposta, que a la vegada justifica l'astorament del que abans parlava, no pot ser altra que la que ve referida a l'utilització per part dels nanos, d'un tipus de llenguatge que poc a poc els adults hem anat perdent o inhibint: **el llenguatge corporal**, que no prescindeix necessàriament de la paraula o de l'emissió de sons, però en el que aquesta no n'és l'eix central. Aquest llenguatge universal és el que els hi permet mostrar-se i interactuar d'aquesta manera.

I no sols es tracta d'aquest llenguatge, també hi ha un paper importantíssim el fet de que els nans necessiten moures, necessiten experimentar, descobrir, posar-se a prova constantment, perquè això forma part de la seva estructuració física, biològica i psíquica, tal i com comentaré més endavant,

Aquest llenguatge corporal es nodreix, evidentment, del cos i d'aquest en acció, el moviment, però també està estretament lligat a llenguatges de tipus expressiu i artístic. No és, però, que els nens i nenes utilitzin aquest llenguatge per aconseguir una fita, sinó que ho fan perquè forma part de la seva empremta biològica, a la vegada que emotiva (o psíquica).

És cert que perquè els nens petits madurin el seu sistema neuro-motor han d'experimentar un seguit de moviments que de mica en mica van convertint-se en esquemes d'accions, que a la vegada es van integrant en estructures que acaben posant de manifest capacitats i habilitats motrius. Però aquestes exercitacions, experimentacions, són diferents en cadascuna de les persones. D'alguna manera això és degut a que la mateixa acció té un factor compensador de les pròpies mancances o si més no dóna contingut (sentit), a una part de la necessitat d'elaborar les pròpies sensacions (de pèrdua, d'inseguretat, de gana, de fred, . . .)

Aleshores, el llenguatge corporal està configurat per una component universal, ja que permet que totes les persones el puguin fer servir, fora de la patologia (i tot i així caldria matisar-ho), com un dels canals més efectius de comunicació a la vegada que de creixement personal, i per una component individual que imprimeix el segell de diferència entre cadascuna de les persones. I m'interessa parlar de persones ja que, malgrat ens referim específicament als infants, això no implica que els adults no haguem passat per experiències similars ni tampoc que no puguem recuperar, de nou, part d'aquestes, amb tots els remodelaments i reacondicionaments necessaris, però significatives en la base.

Retornant a les imatges que comentava abans, al veure aquells nens i nenes jugant barrejats entremig d'elements naturals, o recuperant qualsevol de les imatges que tots i totes nosaltres conservem d'una sessió de psicomotricitat o treball corporal, no hi ha cap dubte que la manera en com els nens i nenes estan a les aules no sigui sovint la més adequada. Asseguts durant llargues estones, obligats a realitzar un seguit de tasques carregades de conceptualitzacions, utilitzant habitualment els mateixos estris (llapis, colors i poques coses més), amb uns horaris exageradament estructurats i, per acabar-ho de rematar, tot això regulat fonamentalment a través de la paraula, potser sí que amb una espècie de to infantilitzat (la qual cosa també caldria revisar), però amb un contingut que no sempre té sentit pels infants.

Què lluny està tot això del llenguatge corporal, dels sistemes de comunicació espontanis i naturals que ells i elles fan servir en les seves accions i interaccions. Sempre recordo en Canevaro en el seu llibre "Els infants que es perden al bosc", sobretot en el primer conte, quan parla de la història del "Nap Buf", que no és altre que la de la caseta de xocolata de Hansel i Gretel, quan fa la reflexió al voltant de la comprensió dels significats dels llenguatges utilitzats a les escoles, comprensió a la que molts nens no poden arribar, i mica en mica es van distanciant fins que, tot d'una, resulta que aquells nens i nenes sembla com si no haguessin estat mai a l'escola. Així passa d'una forma genèrica amb l'oblit, o si més no, la secundarietat del llenguatge corporal dins de les classes .

El "llenguatge" utilitzat a les aules, amb tot l'acompanyament de la seva infraestructura espacial i la distribució horària, fan que aquestes no siguin els llocs més idonis, els llocs més desitjats pels nans, tot i que s'ha de reconèixer que moltes escoles estem fent intents permanents per apropar-nos més a les seves necessitats, i sens dubte hem fet avenços importantíssims que també van donant els seus bons resultats. Però malgrat tot, quan en una aula s'acumulen vint-i-cinc nens i nenes, o més, i ja no parlem de si es tracta de nivells de tres anys, per molta bona voluntat que s'hi posi sempre hi ha moltes coses que queden sense perfilar-se. Si a més a més l'escola és gran i s'han de mobilitzar molts nens i nenes, i molts i moltes mestres, a la vegada que molts projectes encetats, la situació, tomo a dir, malgrat la bona voluntat dels equips de professionals, es va fent cada vegada més i més complexa, i paradoxalment, fins i tot, pot arribar a ser en certa mesura inoperativa donat que els nivells de tensió, estrès i insatisfacció poden augmentar considerablement, afectant no sols als propis nens i nenes sinó també al col·lectiu d'educadors i educadores.

Això em porta a pensar, potser de moment a intuir, ja que aquest és un sentiment profund que cada vegada el reconec com a més clar, que ens cal una nova mirada envers els infants, una nova mirada envers el paper de l'escola, una nova mirada envers el paper de l'educació, una nova mirada envers el nostre propi paper com educadors i educadores. I sens dubte això haurà de comportar automàticament una nova forma d'entendre el currículum i de la forma com anar-lo desenvolupant.

No és possible, en aquest document, parlar, aclarir, concretar, totes aquestes noves mirades, per altra banda tampoc sé exactament quin ha de ser el filtre específic que possibiliti que realment siguin perspectives diferents, diverses, creatives i aplicables al màxim de contextos possibles. Del que si en tinc una gran certitud és que un dels punts de vista des d'on dibuixar aquestes perspectives ha de passar pel llenguatge corporal i la creativitat, és a dir, l'escola, ja no tan sols a l'educació infantil, sinó també a la primària, ha d'obrir les portes al cos, ha de desenvolupar àmbits de treball corporal que han d'anar lligats a la presa de consciència, especialment d'un mateix, però també en el marc d'unes interaccions socials que afavoreixin el coneixement dels altres, en un espai de comunicació permanent entre les vivències internes i externes, i l'anàlisi de totes les seves repercussions, anàlisi, però, que no ha d'estar tan lligat als aspectes verbals i racionals, sinó, en gran mesura, a la possibilitat de "manipular" les produccions dels nens i nenes a través de la creativitat. Això ha d'afavorir els processos de descentrament i autonomia indispensables pel creixement harmònic i integral de la persona.

Intentaré explicar-me. Una nova mirada sobre els nens i nenes vehiculada a partir de l'expressivitat global de cadascun d'ells i elles ens porta al reconeixement profund de les seves diferències. Donades les característiques de l'escola actual, ni per nombre de nens per aula, ni per possibilitats de dedicació temporal, i també per la pròpia funció d'aquesta institució, a part de molts altres factors que hi puguin estar influent, com per exemple algunes mancances a nivell de la formació personal, no és possible treballar aquestes diferències d'una forma individualitzada i molt menys amb un caràcter terapèutic. Això ens porta a pensar en la necessitat de trobar una fórmula que per les seves característiques reuneixi les components adequades per abastar el màxim d'aspectes a tenir en compte.

Portar aquesta expressivitat global cap a la creació és proporcionar-li a la persona la possibilitat de trobar un camí on desplegar les seves necessitats, les seves mancances, les seves angories i pors, les seves il·lusions, les seves capacitats i limitacions. I fer-ho

d'una manera no traumàtica, jugant-hi, sense judicis de valor, sense models estables a seguir. Serà el contingut i l'itinerari del procés que aquesta tasca generi el que ens permetrà el nivell d'anàlisi necessari en cadascú per tal d'afavorir la presa de consciència que s'està disponible a pair i a compartir. Serà aquí quan la paraula podrà prendre un sentit, un significat determinat per a cada persona i per tant podrà socialitzar-se d'una forma real. Això no serà possible si l'escola no deixa entrar aquesta dimensió corporal per totes les seves escletxes, perquè es fa difícil vivenciar aquesta expressivitat global sinó és a partir del cos, del llenguatge corporal.

Potser hi haurà algú que al llegir aquestes afirmacions les trobarà exagerades, desenfocades. És evident que m'estic movent en el marc d'un discurs en el que obvio moltes altres coses necessàries a tenir en compte, però ho faig amb la plena consciència de que aquest escrit no té una intenció didàctica ni de síntesi total. El meu objectiu és posar sobre la taula elements de reflexió que ens portin a pensar si realment es fa necessària aquesta nova mirada. Si ens convencem d'això ja trobarem després, o anirem omplint tots els buits que vagin quedant en el camí; però sense la necessitat d'aquesta nova perspectiva el canvi a l'escola es convertirà en quelcom realment complicat, tal i com s'està demostrant en l'actualitat, que malgrat moltes modificacions en les formes, i també en les conceptualitzacions i aproximacions als infants, encara ens sentim força llunyans de l'ajust a la seva realitat.

Els educadors i educadores no ens sentim satisfets de la nostra tasca, cada vegada més la societat ens delega un seguit de responsabilitats, un seguit d'exigències, a la vegada que disminueix el seu reconeixement envers la nostra tasca, potser perquè el sentiment de culpabilitat comú que es viu, donada la impossibilitat d'assumir aquestes responsabilitats, i haver-les de delegar, és tan fort que donar aquest reconeixement significaria acceptar el grau de fracàs que s'està posant de manifest en aquest àmbit familiar i social. I amb això no traspasso la pilota a ningú ni tan sols vull justificar res, en tot cas es tractaria d'entrar en una anàlisi més profunda dels fets, la qual cosa ens ajudaria a entendre millor i, lògicament, a moure'ns-hi amb més seguretat.

Però no es tracta de deixar-nos emportar ni per aquestes sensacions ni per les seves corresponents pressions. Caldrà anar-se desprenent de tot un seguit de coses per poder arribar a les capes més profundes de la situació educativa actual. Justament aquestes capes són, a la vegada, paradoxalment, les més simples, les més lligades al sentit comú i als sentiments. Deixem-nos impregnar d'aquesta expressivitat global dels infants, encetem o continuem tasques de formació que ens permetin saber descriure aquesta expressivitat, que ens permetin manipular-la a partir de la creació, que en el fons és una recreació de l'experiència prèvia i per tant possibilita gran quantitat d'actes cognitius, que a la vegada seran d'una gran qualitat donada la seva significativitat pels nens i nenes.

Aprenem a pensar, acostumem-nos a pensar en aules menys formals, en expectatives (objectius, programacions, projectes, . . .) menys tancades, formem-nos en un sistema d'actituds que ens permeti escoltar, acceptar i respectar la diferència, ja no tan sols la dels nens i nenes amb els que treballem sinó la nostra pròpia, tant la individual com a persones, com la col·lectiva dels equips d'educadors i educadores, així com a viure amb una perspectiva positiva que ens faciliti veure allò de bo que té qualsevol situació i/o persona i allò d'evolució que es dona en qualsevol procés.

Tot això, és inevitable reconèixer-ho, és bastant més fàcil de dir que no pas de fer. Es indiscutible que l'escola comporta un ritme, un neguit, una exigència personal que fa

diffícil poder-se'n allunyar una miqueta per veure-hi amb una mica més de claredat, i canviar això, moure això és una tasca complexíssima, però per altra banda també cal tenir un convenciment previ que radica en el fet simple de que les coses canvien poc a poc, a vegades amb anys, i hem d'acceptar que sigui així.

I també, una seguretat que dia darrera dia es va fent més palesa i és la de que a mesura que els educadors i educadores es van incorporant al desplegament del treball corporal, que poc a poc van generant la possibilitat d'entrar en aquesta nova mirada, se'ls hi fa pràcticament impossible tirar-se enrera perquè els resultats, els canvis, els processos que es generen, són d'una gran significativitat. I això és així perquè els nens i nenes ho diuen amb tota la potencia que poden, afirmant, en qualsevol escola, en qualsevol moment, en qualsevol edat, que si d'alguna de les coses que fan en l'àmbit escolar no se'n voldrien desprendre és justament del treball psicomotriu o del treball corporal, encara que aquí podríem ampliar l'àmbit a tot el que fa referència a l'expressió corporal i al teatre.

Potser m'havia anat engrescant en les meves elucubracions, que a vegades penso que deuen tenir moltes mancances però que em surt expressar-les d'aquesta manera, i havia deixat de banda alguns altres aspectes que també són molt importants en aquesta nova perspectiva educativa. Concretament caldria fer referència a un altre conjunt de llenguatges que estan plenament associats al llenguatge corporal: els llenguatges plàstics i artístics. Ja he parlat abans de la potencialitat, i necessitat d'aplicació de la creativitat. Tenim en aquests dos llenguatges la possibilitat de fer-ho de la forma més rica possible. Tots els camins que ens permetin manifestar aquesta expressivitat global i que en la seva realització provoquin la implicació, la satisfacció, la mobilització de la persona, seran bons per garantir un procés de creixement significatiu.

Qualsevol de les tècniques manipulatives permet una connexió directa de tots els sentits i sentiments. Al manipular el fang, per exemple, els infants posen en comunicació allò que arriba directament del cor juntament amb les terminacions nervioses connectades amb diferents parts del cervell. Només cal fer una prova, després d'una sessió de treball corporal donem als nens un bloc de fang i els hi demanem que facin una figura, o fins i tot que representin el seu propi cos si la sessió s'ha centrat en aquest aspecte, automàticament la paraula desapareixerà i deixarà lloc a un silenci, un silenci carregat d'emoció, de significació. Allà hi és tota aquella persona, amb totes les seves vivències, re-creant-se en elles i per tant possibilitant dona'ls-hi un camí de sortida i elaboració que va més enllà dels sentit manipulatiu o estètic.

I ja no diguem si parlem del teatre, que permet als nens i nenes entrar i sortir permanentment d'un seguit de personatges, personatges que no són ni ells ni elles, que estan revestits, però, d'un cert nivell de distància que els permet descentrar-se de les seves pròpies projeccions emocionals, i que a la vegada, en un cert nivell d'ambivalència, els hi permet instaurar, posar-hi una empremta personal al personatge, donant així la qualitat de la seva interpretació. Aquest és el joc de la creativitat de la que parlo, una creativitat que es mou entre les possibilitats no encrostades, no controlades des de l'exterior, no judicades però que no per això impedeixen dir-se a les persones i per tant possibilitar comunicar-se en el més profund i reservat de les pròpies diferències, en un marc que estirarà aquella situació fins al punt en que la persona estigui disponible a flexibilitzar-se.

Però, curiosament, no ens hem de remetre tan sols al modelatge, al teatre, a la pintura, a l'expressió corporal, i a un llarg etcètera, quan parlem de la creativitat. Les persones que hem desenvolupat situacions de treball corporal amb nens de diferents edats, especialment a la primària, hem pogut constatar que també es pot influir en tot això, també ens pot ajudar, quelcom que habitualment els nens i nenes rebutgen d'entrada: l'escriptura. Els escrits que he llegit fets per nens i nenes després d'aquest tipus de sessions sempre m'han frapat, i a la vegada emocionat, i no una vegada sinó que cada vegada que els torno a llegir sento la mateixa sensació fresca com si fos el primer cop.

Nens i nenes que pràcticament no saben escriure, o que mai no s'han preocupat de fer-ho amb una intencionalitat seriosa, o amb un contingut realment expressiu, no manifesten cap resistència, ni recança, ni sentiment d'impossibilitat, en aquestes ocasions. Tot al contrari, les seves reflexions, l'expressivitat dels seus sentiments, la riquesa de les seves manifestacions posen en evidència tot el que s'està mobilitzant. Si a més a més tenim la delicadesa de retorna'ls-hi aquests escrits, de difondre'ls en el grup, si els autors o autores hi estan d'acord, es produeix una situació que des del meu punt de vista és la millor garantia per afavorir l'escriptura, perquè fa aparèixer el desig d'escriure, a vegades tan fort que es converteix en una necessitat.

Per què no podem pensar, imaginar, que si continuem aprofundint en aquesta línia podem arribar a introduir en aquesta dimensió el conjunt d'àmbits curriculars, evidentment tractats amb les diferenciacions i estratègies ajustades, però dins d'aquesta filosofia de facilitar l'expressivitat global, de fer aparèixer el desig, la motivació, aquesta paraula mítica que sovint no sabem com definir; de promoure la creativitat, que en el fons ens han de portar a l'assoliment d'un nivell d'autonomia més significatiu i a una consciència més plena de la nostra realitat i de les diferents realitats que ens envolten.

Recordo que ja fa un temps havia elaborat un document en el que parlava de que qualsevol acte de coneixement en el fons era un acte de creació perquè en el procés de la seva elaboració i consolidació el que s'estava produint en la persona era una readequació dels seus coneixements anteriors, que havien estat cridats a la consciència a partir de la re-actualització d'una sensació, d'una experiència, d'una emoció; per això abans parlava de la re-creació, un acte, un conjunt d'actes, un procés, que constantment estem realitzant, i el que m'atreveixo a suggerir és que aquests fets són més potents, més significatius, si es donen en el marc d'aquesta expressivitat global de les persones, si es donen en el marc del desplegament d'una vivència més global en la que el moviment, els afectes i la consciència viuen en una triangulació permanent, indissociable, que confereix una gran rellevància a les accions de les persones que les viuen d'aquesta manera.

Hem de desterrar l'escola dualista, hem d'obrir un esborany en les parets de l'aula, en les prevencions de la nostra manera de pensar i sentir, i obrir-nos a una nova dimensió que ens permetrà retrobar-nos amb la nostra pròpia identitat i poder-la conjugar creativament amb la identitat dels demés. Dit d'una altra manera, moure'ns i viure en el fer autònomament davant del deixar-se fer i, també, treballar sobre el ser davant del tenir .

Per sintetitzar algunes de les idees eix que em sembla més interessant que quedin presents després de la lectura d'aquest document aprofitaré un esquema que vaig elaborar fa molt pocs dies per presentar-lo a les XII Jornades de Pràctica Psicomotriu de Barcelona.

Direccions que l'Ensenyament Primari hauria de reelaborar perquè el procés encetat a l'educació infantil i cicle inicial, a partir de la Pràctica Psicomotriu i una pràctica pedagògica determinada, no es quedi aturat:

. ACCEPTAR REALMENT EL REPTE DE LA GLOBALITAT (GLOBALITAT DIFERENCIADA DAVANT DE DUALITAT), ENTENENT QUE **L'ESCOLA HA DE PERMETRE LA CONVIVÈNCIA DEL COS I EL MOVIMENT DINS DEL CURRÍCULUM**, NO COM UNA ÀREA INSTRUMENTAL SINÓ COM UNA BASE INDISPENSABLE PEL DESENVOLUPAMENT INTEGRAL

. CREAR UN **MARC EDUCATIU** QUE PERMETI REALMENT **LA COMUNICACIÓ SIGNIFICATIVA** ENTRE TOTS ELS MEMBRES QUE CONFIGUREN EL CONTEXT ESCOLAR

. **PERMETRE QUE L'EXPRESSIÓ PERSONAL** (I PER TANT LA CREATIVITAT) SIGUI UNA FONT SUGGERENT DE PROJECTES, AIXI COM LA CONSOLIDACIÓ DE LES CARACTERÍSTIQUES DIVERSES I LES NECESSITATS MÉS ESPECÍFIQUES DE CADASCUN DELS NENS I NENES

. AFAVORIR EL DESENVOLUPAMENT INTEL·LECTUAL A PARTIR DE LA **TRANSFERÈNCIA**, CADA VEGADA MÉS EXHAUSTIVA, **DE LA REGULACIÓ DELS PROCESSOS D'APRENTATGE** DELS ADULTS ALS PROPIS NENS I NENES

. FACILITANT VIES REALMENT SIGNIFICATIVES DE **SOCIALITZACIÓ DEL CONEIXEMENT**

EN DEFINITIVA, **CONSOLIDAR EL PROCÉS DE DESCENTRAMENT ENCETAT**, ARA ENVERS EL PENSAMENT FORMAL, A PARTIR DE:

. LA POSSIBILITAT DE **MOSTRAR-SE. SER RECONEGUT I RESPECTAT EN LA DIVERSITAT** (DIFERÈNCIA)

. TAMBE, **D'EXPRESSAR-SE EN PROFUNDITAT EN L'ÀMBIT PERSONAL**

. I LA POSSIBILITAT DE **COMPARTIR LES EXPERIÈNCIES I ELS CONEIXEMENTS**

EN EL FONS **AFAVORINT L'AUTONOMIA I LA PRESA DE CONSCIÈNCIA** QUE PERMETI A CADASCÚ ELABORAR LA SEVA **IDENTITAT PERSONAL** I L'AFLORAMENT I **DESPLEGAMENT D'UN ROL** QUE ÉS EL QUE ACABARÀ D'ARRODONIR **EL SENTIT DE LA PRÒPIA AUOTIMATGE** (AQUEST ROL ÉS LA BASE PERQUÈ ES PUGUI DESENVOLUPAR AQUESTA VIVÈNCIA SOBRE LA COL·LECTIVITAT I D'AQUÍ EL POSSIBLE APROFITAMENT DEL GRUP COM A CONTENIDOR DE LES DIVERSITATS PERSONALS)

Carles Parellada Enrich
Esparreguera, octubre del 1995